PIRKANMAAN KÄRÄJÄÖIKEUS

Kelloportinkatu 5 A

33100 Tampere

6.3.2018

EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

LaV@eduskunta.fi

Asia: HE 190/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Viite: Eduskunnan lakivaliokunnan pyyntö 22.2.2018 kirjallisesta asiantuntijalausunnosta

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren säännöksiä tuomioistuimen toimivallasta käsitellä summaarisia asioita. Ehdotuksen mukaan näiden riita-asioiden käsittely keskitettäisiin rajoitettuun määrään käräjäoikeuksia.

Ehdotetut muutokset ovat kannatettavia. Asiaryhmän keskittäminen esitetyllä tavalla tehostaa asioiden käsittelyä. Se myös lisää yhdenmukaisia menettelytapoja, ratkaisukäytäntöä ja osaamista sekä siten parantaa oikeudenhoidon laatua. Ehdotus on maltillinen ja toteutettavissa oleva käräjäoikeusverkoston uudistamisen yhteydessä. Keskittäminen tuomioistuimiin, joissa asioiden läpivirtaus on jo nyt hyvä, on perusteltua. Keskittäminen tuo mukanaan sekä tehokkuutta että laatua. Tuottavuus parantuu. Ehdotettu keskittäminen palvelee tulevaisuutta, koska sähköisen asioinnin lisääntyessä valtakunnallinen työpinoihin perustuva palvelu tulee lähemmäksi toteuttamiskelpoisuutta.

Sähköinen asiointi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että oikeushenkilö, elinkeinonharjoittaja, ammattimaista perintätoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö, oikeudenkäyntiasiamies ja -avustaja velvoitetaan panemaan vireille summaarista riita-asiaa koskeva kanne käräjäoikeuden asianhallintajärjestelmään sähköisen tietojärjestelmäyhteyden tai asiointiliittymän välityksellä.

Ehdotettu muutos on kannatettava. Haastehakemuksen kirjaaminen helpottuu huomattavasti ja virheiden mahdollisuus vähenee. Ylivoimainen valtaosa summaarisista haastehakemuksista on jo nyt lähetetty sähköisessä muodossa. Muutoksen ansiosta sähköisesti saapuvien asioiden osuus kasvaa merkittävästi. On hyvä, että velvoite ei kuitenkaan ole ehdoton. Jos haastehakemus ei esityksessä kerrotuista syistä ole laadittavissa tietojärjestelmäyhteyden tai asiointiliittymän edellyttämään muotoon, se voidaan laatia

muutoinkin kuin sähköisesti. Ehdotettu sähköiseen asiointiin pakottaminen palvelee tulevaisuutta, kun valtakunnallisen työpinon mahdollisuutta tulevaisuudessa pohditaan.

Toimivallan lakkaaminen riitautustilanteessa

Hallituksen esityksen 10 luvun 20 §:n 2 momentin lisäys tarkoittaa, että summaarisen asian riitaantuessa (keskitetyn) tuomioistuimen toimivaltaan tulee puute. Riitaantunutkin asia voidaan asianosaisten suostumuksella käsitellä siinä tuomioistuimessa, jossa se on tullut vireille.

Asian siirto toiseen tuomioistuimeen kesken vireilläolon ei ole järkevää. Asian käsittely viivästyy ylimääräisistä kyselyistä ja siirtämisestä. Summaariset asiat riitaantuvat hyvin harvoin. Näissäkin tapauksissa asiat eivät riitaannu istuntokäsittelyyn saakka. Tarve asioiden siirtämiselle on siten hyvin vähäinen. Olisi johdonmukaisempaa, että tuomioistuimen toimivalta säilyisi koko käsittelyn ajan. Tällöin ei tarvitsisi pohtia, missä vaiheessa vastaajan epämääräinen vastaus synnyttää tarpeen tulkita se sellaiseksi riitautukseksi, että vastaajalta on kysyttävä, suostuuko hän siihen, että käsittelyä jatketaan kyseisessä tuomioistuimessa. Siirtäminen kesken prosessin ei ole tehokasta ja työtä säästävää. Se on myös toimivallan säätymisen osalta poikkeuksellinen konstruktio, koska toimivallan puutteen saattaa esityksen mukaan aiheuttaa, ei niinkään väite toimivallan puutteesta tai vastaamattomuus, joka voi aiheuttaa toimivallan puutteen, vaan kanteen substanssiin liittyvä riitauttaminen. Jos esityksen mukaiseen sääntelyyn riitaisen asian siirtämisestä mennään, tulisi perusteluissa tarkemmin määritellä, mitä riitauttamisella tarkoitetaan. Missä vaiheessa asia riitautuu? Mikä käräjäoikeus täydentää vastaukset ja mihin asti? Tarkoituksenmukaisinta olisi, että asia siirretään toimivaltaiseen tuomioistuimeen vasta sen jälkeen, kun asiaa on kirjallisesti valmisteltu niin paljon, että asia on kypsä vietäväksi suulliseen valmisteluun ja pääkäsittelyyn. Käytäntö on nimittäin osoittanut, että valtaosa riitautuksista lopulta poistuu ennen suullista valmistelua ja asia voidaan ratkaista ilman istuntokäsittelyä.

Sähköinen tiedoksianto

Hallituksen esityksen mukaan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, joka sisältäisi säännöksen sähköisestä tiedoksiannosta omana kohtanaan 1 momentin luetteloon tiedoksiantotavoista.

Ehdotettu täsmennys selkeyttää sähköisen tiedoksiannon soveltuvuutta 11 luvun todisteellisiin tiedoksiantoihin.

Puhelintiedoksiannon mahdollistaminen kaikkiin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n mukaisiin asioihin on tervetullut. Puhelintiedoksianto on toiminut hyvin, eikä tietoon ole tullut tilanteita, joissa oikeusturva olisi vaarantunut. Tiedoksiantotodistuksen lähettämiseen vastaanottajalle ehdotetaan täsmennystä, että todistus voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Tämäkin ehdotus on kannatettava.

Vireille tulo OK 5:1 §

Hallituksen esityksen mukaan pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi virke, jonka mukaan haastehakemus, joka on saapunut käräjäoikeuden kansliaan virka-ajan päätyttyä, katsottaisiin saapuneeksi seuraavana arkipäivänä.

Ehdotus on vanhanaikainen nykyaikaisen sähköisen asioinnin kannalta. Parempi vaihtoehto olisi, että saapumisajankohta on todellinen saapumisajankohta, eikä virka-aikaan sidottu. E ja W asioita saapuu käräjäoikeuteen nykyisinkin iltaisin ja viikonloppuisin. Ne ovat saapuneet, kun ne ovat luettavissa. Ohjelmistossa ei ole kelloa, joka automaattisesti siirtäisi vireille tulon seuraavaan arkipäivään, jos asiakirja on saapunut virka-ajan ulkopuolella.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki toteaa 2 § 1:ssa, että tätä lakia sovelletaan mm. tuomioistuinasiaan, lain 4 § 1,2k:ssa todetaan, että sähköisellä viestillä tarkoitetaan sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä lähetettyä tarvittaessa kirjalliseen muotoon tallennettavissa olevaa informaatiota. Sanotun lain 10 §:n mukaan sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Edelleen lain 13 §:n mukaan saapuneet sähköiset asiakirjat on kirjattava tai niiden saapuminen on muulla tavalla rekisteröitävä. Kirjaus- tai muista vastaavista merkinnöistä on käytävä ilmi asiakirjan saapumisajankohta sekä merkinnät eheyden ja alkuperäisyyden toteamisesta.

Nyt ehdotettu vireille tulosäännös sopii huonosti sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain moderniin ajatukseen, että asiakirja on saapunut silloin, kun se on luettavissa riippumatta siitä, luetaanko sitä tuolloin vai ei. Vireille tulo silloin, kun asia saapuu, mahdollistaisi tarvittaessa asian ottamisen käsittelyyn heti, vaikka virka-aika olisi jo päättynyt asiakirjan saapuessa. Nyt ehdotetulla tavalla tuntuisi oudolta käsitellä asiaa, ennen kuin se on tullut vireille.

Sähköinen vireille tulo ja asiakirjan saapuminen olisi viisainta kytkeä aitoon kellonaikaan, eikä virastoaikaan. Sähköistä asiointia palvelisi paremmin aito kellonaika. Tätä tulisi kuitenkin pohtia laajemmin yhdessä kaikkia määräaikoja koskevissa asioissa esimerkiksi muutoksenhaussa ja materiaalisissa määräajoissa.

Yhteenveto

Hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta (HE 190/2017) on pidettävä hyvänä uudistuksena. Tuomioistuimen toimivallan lakkaamista riitautustilanteessa olisi perusteltava paremmin termin riitautuminen osalta sekä siirtämisajankohdan osalta, kuten edellä on todettu. Vireille tuloa koskeva säännös ei ole moderni eikä se vastaa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain ajatusta siitä, milloin sähköinen asiakirja on saapunut tuomioistuimelle.

laamanni Antero Nuotto